

Snö och kyla

Liksom alla annan trafik påverkas järnvägen av årstidernas växlingar. Solsken, regn och höstlöv måste hanteras för att undvika störningar i tågtrafiken. Men det är vintern, med snö, kyla och stora temperaturskillnader som kräver de största insatserna.

Hur förbereder sig Banverket inför vintern?

I samarbete med tågbolagen har vinterberedningsplaner tagits fram. Dessa planer skapar förutsättningar för att säkerhet och driftskvalitet bibehålls.

Många olika åtgärder har genomförts för att säkra tågtrafiken. Signal- och kraftförsörjningssystemen har gått igenom. Detsamma gäller växelvärmerna, som minimerar risken för att växlar fryser fast och orsakar trafikstörningar. Viss trafikinformationsutrustning har också bytts ut. Beredskapen för att åtgärda fel har höjts och rutiner och avtal med entreprenörer har setts över för att öka säkerheten.

Varför blir tåg försenade och avgångar inställda?

Orsakerna är flera. När det snöar eller blåser kraftigt tar det en viss tid innan vi hunnit ploga eller skotta bort all snö från främst spårväxlar. En annan orsak är att snötyngda träd och grenar kan riva ned kontaktledningarna. Utan kontaktledningarna får tågen ingen ström och kan inte köras. Vid sträng kyla blir stålet i räls och hjul också sprött, och mer känsligt för påfrestningar. En liten ojämnhet i ett hjul kan orsaka rälsbrott, att rälsen får sprickor eller går av. Det vanligaste problemet är dock att växlar inte sluter igen då det kommer in is eller hårt packad snö i dem. I växeln finns en kontroll som känner av att den lagt sig i rätt läge. Om den inte gjort det kan tågen inte passera.

Fakta Järnväg och väderlek

Varför fungerar växlarna sämre på vintern?

För att undvika att tåg spårar ur, måste växlarna sluta tätt. Om ett tåg ska tillåtas passera får det bara vara några millimeters glapp i växeln. Finns det is mellan rälsen och den så kallade växeltungan, sluter växeln inte tätt och tåget kan inte passera. Växlarna har värmesystem med värmeledande koppartrådar, men de klarar inte hur svåra förhållanden som helst.

Många problem med is i växlar beror på att isklumpar lossnar från nedisade tåg. Detta inträffar ofta i större städer, där temperaturen är högre än i omgivningarna. När nedisade tåg kommer in i tätortsvärmen släpper de ifrån sig smältande is.

På spåren genom centrala Stockholm finns det 400 växlar och risken är stor att några "isar igen" vid hårt väder. Värmen i växlarna klarar av en viss mängd snö och vid blåst kan de till viss del avskärmas med snöskydd. Kraftig blåst, extrem kyla och stora mängder snö tillsammans med den is som faller från de tåg som passerar växlarna, gör det svårare för värmen i växeln att smälta snön. Då blir det också svårare att lägga om växeln.

Varför klarar inte järnvägen en "normal" svensk vinter?

Spåren är anpassade efter svenskt klimat så "normalt" vinterväder är inga problem. Stora snömängder, starka vindar och extrem kyla kan däremot medföra problem. Sverige är också ett land med stora temperaturskillnader mellan sommar och vinter och mellan norr och söder. Det ställer extra höga krav på utrustningen. Exempelvis värmesystemet är anpassat efter just "normala" snöfall när det inte blåser alltför mycket.

Hur stark kyla och hur mycket snö klarar järnvägen?

Det finns inget generellt svar på den frågan. Det är kombinationen av snö, vind och temperaturskillnader som orsakar problemen. Olika typer av lok och vagnar klarar också snö och kyla olika bra.

Hur kan tågen gå i Sibirien när det blir problem i Sverige så fort det blir kallt?

En svensk vinter kan betyda såväl sibirisk kyla som snöslask och plusgrader. För ett långväga tåg kan temperaturen skilja mycket under en och samma dag. Ett tåg som kommer från blidväder in i stark kyla och blåst kan få problem med fastfryssta bromsar.

Vad gör Banverket för att tågen ska kunna gå trots snöoväder?

Vid mycket kraftiga snöfall röjs de viktigaste spåren och spärväxlarna först. Resurserna för snöröjning flyttas snabbt dit de bäst behövs. Om läget blir riktigt allvarligt kan tågtrafiken behöva glesas ut.

Hur får jag veta om mitt tåg går i tid eller om det är inställt?

Information om tågtrafiken finns på www.banverket.se/trafikinfo eller hos det tågbolag du reser med. Lokalradion informerar ofta om störningar i trafiken. På stationer och perronger finns information på skyltar och monitorer.

Banverket ansvarar för den information som visas på skyltar och monitorer och tågbolagen ansvarar för den information som ges ombord på tågen, samt eventuell information om ersättnings- trafik.

Om tåget blir försenat, vart ska jag vända mig för att få ersättning för utlägg?

Du vänder dig till det tågbolag du köpt biljetten av. Flera tågbolag erbjuder kompensation eller någon form av resegaranti.

Vem är ansvarig för att tågen går?

Banverket har ansvaret för järnvägen, det vill säga spår, växlar, signaler, snöröjning och halkbekämpning på perrongerna. Tågbolagen ansvarar för sina fordon, lok och vagnar.